

Povinnosti pěstitelů geneticky modifikované kukuřice

Jaké povinnosti čekají na zemědělce, kteří se v letošním roce rozhodnou zasít GM kukuřici?

Ing. Marie Čerovská; Ministerstvo zemědělství České republiky

Novela zákona o zemědělství

Na konci minulého roku (10. 11. 2005) vstoupil v platnost zákon č. 441/2005 Sb., který novelizoval původní zákon o zemědělství č. 252/1997 Sb. V rámci změn oproti původnímu znění se v novém zákoně objevil také paragraf 2i, zahrnující podmínky, za kterých lze v České republice pěstovat odrůdy geneticky modifikovaných (dále GM) plodin. Nová ustanovení zákona navazují na povinnosti, které byly zemědělcům pěstujícím GM kukuřici uloženy již v minulém roce v rámci nařízení vlády č. 145/2005 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám pro rok 2005. Ačkoliv se původní podmínky, které se týkaly pouze pěstování GM kukuřice, rozšířily v novele zákona obecně na jakoukoliv GM plodinu, nepředpokládá

se v letošním roce jejich využití na jinou plodinu než kukuřici. Proto budou v následujícím textu konkretizovány podmínky především pro pěstování GM kukuřice.

Informační povinnost před a po zasetí

Každý, kdo se rozhodne zasít GM kukuřici, musí o tomto svém rozhodnutí informovat. Informační povinnost je dvojitá - před a po zasetí GM plodiny - a jde o poskytnutí informace jednak úřadům státní správy a za druhé okolním zemědělcům, kteří hospodaří v blízkosti pozemku, kde je/má být vyseta GM plodina.

Pěstitel GM plodiny informuje státní správu i sousedního zemědělce poprvé s předstihem, zhruba 1,5 měsíce před vysetím. U kukuřice to znamená nejpozději k 1. 3. pří-

slušného roku. (Pozn.: Vzhledem k tomu, že navrhované konkrétní údaje jsou předmětem navazující vyhlášky, jejíž schválení se neočekává před 1. 3., bude tato ohlašovací povinnost v prvním roce posunuta k pozdějšímu datu). V informaci zemědělec uvede, kde konkrétně bude GM plodinu pěstovat (identifikuje pozemek pomocí čísla půdního bloku, popř. dílu půdního bloku) a dále, kdy hodlá GM plodinu zasít, popř. zda provede obsev této plodiny stejnou plodinou, ale ne geneticky modifikovanou.

Za druhé pěstitel GM plodiny potvrdí skutečně vysetí GM plodiny, a to ministerstvu zemědělství (místní zemědělské agentuře) nejpozději do 30 dnů po zasetí a sousednímu zemědělci do 15 dní po zasetí.

Podle obecného zákona o GM organismech (č. 346/2005 Sb.) nesmí dále pěstitel GM plodiny zapomenout na povinnost obecně informovat o místě pěstování GM plodiny ministerstvo životního prostředí, a to nejpozději do 60 dnů od zasetí.

Informační povinnost vůči okolním zemědělcům

Z pohledu informační povinnosti se za sousedního zemědělce považuje osoba hospodařící na takovém pozemku, který leží do určité vzdá-

lenosti. Tato vzdálenost je stanovena v závislosti na plodině (kukuřice, brambory apod.) a měří se od vnější hranice pozemku, na kterém má být GM plodina vyseta (bez ohledu na to, kde se bude v rámci pozemku skutečně nacházet porost s GM plodinou).

U kukuřice je, na základě přípravené vyhlášky, stanovena vzdálenost 70 m vůči zemědělci, který hospodaří klasickým způsobem a 200 m vůči zemědělci hospodařícímu v režimu ekologického zemědělství.

Pokud se tedy pěstitel GM kukuřice rozhodne zasít svoji plodinu na pozemek, v jehož okolí do 70 m popř. 200 m leží pouze vlastní pozemky, neplatí pro něj informační povinnost vůči sousedním zemědělcům.

Zemědělci většinou nesejí GM kukuřici na celý pozemek, ale pouze na část jeho plochy a zbytek osetí klasickou kukuřicí. Někteří možná využijí obsevu klasickou kukuřicí kolem porostu s GM kukuřicí o šíři větší než 70 m, popř. 200 m. I v tomto případě však nesmí zapomenout na informační povinnost vůči sousednímu zemědělci! Výše uvedené vzdálenosti jsou totiž brány od vnější hranice pozemku, kde se GM plodina nachází, nikoliv od vnější hranice samotného porostu GM plodiny (schéma 1)!

Povinnosti pro pěstitele GM plodin

Povinnostmi, které stanovuje § 2i zákona o zemědělství, a které jsou uloženy každému, kdo zaseje (popř. vysadí) GM plodinu, jsou:

- informační povinnost před a po zasetí/vysazení GM plodiny,
- dodržení stanovené minimální vzdálenosti pěstování GM plodiny vůči jinému porostu téže plodiny, která není geneticky modifikována; popř. nahrazení minimální vzdálenosti obsevem,
- vyznačení místa pěstování GM plodiny,
- uchování údajů o pěstování a dalším nakládání s GM plodinou.

Desatero pěstitele GM kukuřice

1. Informovat o záměru vysetí GM kukuřice místní zemědělskou agenturu.
2. Informovat o záměru vysetí GM kukuřice sousedního zemědělce (neplatí v případě, že od pozemku, kde bude pěstována GM kukuřice, leží do vzdálenosti 70 m pouze vlastní pozemky a zároveň se do 200 m nenachází žádný ekologicky hospodařící zemědělec).
3. Dodržet minimální vzdálenost 70 m mezi porostem GM kukuřice a jiným porostem s klasickou kukuřicí (popř. vhodně obsít).
4. Dodržet minimální vzdálenost 200 m mezi porostem GM kukuřice a porostem s kukuřicí, která je pěstována v režimu ekologického zemědělství (popř. vhodně obsít).
5. Informovat o vysetí GM kukuřice místní zemědělskou agenturu nejpozději do 30 dnů od zasetí.
6. Informovat o vysetí GM kukuřice sousedního zemědělce do 15 dnů od zasetí (neplatí v případě, že od pozemku, kde bude pěstována GM kukuřice, leží do vzdálenosti 70 m pouze vlastní pozemky a zároveň se do 200 m nenachází žádný ekologicky hospodařící zemědělec).
7. Informovat o vysetí GM kukuřice ministerstvo životního prostředí nejpozději do 60 dnů od zasetí. (Podle obecného zákona o GMO).
8. Vyznačit místo pěstování GM kukuřice (neplatí v případě, že je GM kukuřice pěstována na celém pozemku).
9. Uchovat v podniku údaje o nakládání s GM kukuřicí.
10. Označit produkt GM kukuřice jako „geneticky modifikovaný organismus“ včetně jednoznačného identifikačního kódu (podle obecného zákona o GMO) - u hybridů kukuřice typu MON810 je kód MON-ØØ81Ø-6.

Dodržení stanovené minimální vzdálenosti

Pěstitel GM plodiny by měl mít při svém rozhodování o osevních plánech na paměti, že u GM plodiny musí dodržet určitou minimální vzdálenost vůči okolním porostům s téže plodinou, která není geneticky modifikována. U GM kukuřice (jak již bylo výše uvedeno) je stanovena vzdálenost 70 m vůči porostu s klasickou kukuřicí a 200 m vůči porostu s kukuřicí obhospodařovanou v režimu ekologického zemědělství. Oproti vzdálenosti, která je stanovena pro informování sousedního zemědělce (tedy od vnější hranice CELÉHO POZEMKU), minimální vzdálenost samotného pěstování GM kukuřice se měří od vnější hranice porostu GM kukuřice (nikoliv pozemku!) (schéma 2).

Nahrazení minimální vzdálenosti obsevem

V praxi tedy může zemědělec zcela eliminovat starost z dodržení minimální vzdálenosti, pokud svoji GM kukuřici zaseje uprostřed rozlehlého pozemku a zároveň provede její obsev nemodifikovanou kukuřicí (popř. i jinou plodinou) v požadované šíři. Pokud se rozhodne obsít GM kukuřicí kukuřicí klasickou, má dále možnost, podle schématu navrhovaném ve vyhlášce, zredukovat absolutní vzdálenost mezi porostem GM kukuřice a okolními porosty s kukuřicí klasickou či pěstovanou v režimu ekologického zemědělství.

Návrh ve vyhlášce stanoví, že 1 řada obsevu nemodifikovanou kukuřicí o minimální šíři 0,7 m nahradí 2 m povinné minimální vzdálenosti. Ze-

mědělec tedy může provést tak veliký obsev, jaký potřebuje z pohledu dodržení minimální vzdálenosti vůči okolním porostům. Pokud je například další porost s kukuřicí ve vzdálenosti 10 m od vnější hranice pozemku, kde má být zaseta GM kukuřice, je třeba provést obsev klasickou kukuřicí, který nahradí zbývajících 60 m - podle schématu tedy zemědělec musí udělat minimálně 30 řad obsevu (o šíři 0,7 m), aby splnil svoji povinnost. Zároveň tím zredukuje skutečnou vzdálenost porostu GM kukuřice od porostu s klasickou kukuřicí na 31 m ($30 \times 0,7 \text{ m} + 10 \text{ m}$) (schéma 3).

Obdobné schéma funguje také vůči porostu s ekologicky obhospodařovanou kukuřicí s tím rozdílem, že lze nahradit pouze 100 m minimální vzdálenosti obsevem (tedy reduko-

vat na 35 m ... 100 m/2 m \times 0,7 m). Další 100 m již nahradit nelze, ovšem je možné pěstovat na těchto 100 m klasickou nemodifikovanou kukuřicí. Celkově tedy porost s GM kukuřicí nemůže ležet blíže než 135 m ke kukuřici obhospodařované v režimu ekologického zemědělství (schéma 3).

Pěstitel GM kukuřice může provést v rámci pozemku obsev této kukuřice i jinou plodinou, avšak v tomto případě již nedochází k redukci povinné minimální vzdálenosti. Pokud pěstitel provede obsev GM kukuřice kukuřicí nemodifikovanou, musí produkt sklizený z obsevu označit také jako GMO - minimálně tedy bude při sklizni jako GMO označeno kromě samotného porostu GM kukuřice také prvních 35 řádků obsevu.

Vyznačení místa pěstování GM plodiny

V případě, že pěstitel GM plodiny tuto zasel na celý půdní blok, popř. díl půdního bloku, povinnost označovat místo pěstování pro něj neplatí! Vyznačovat je nutné pouze porosty GM plodiny, která se nachází na pozemku s téže plodinou, ale ne geneticky modifikovanou. Jednotlivé odrůdy od sebe nelze vizuálně odlišit, a tak je nutné pro účely odběru vzorků v případě kontroly vyznačit v terénu, která z plodin je geneticky modifikovaná. Zákon stanoví pouze obecnou formulaci povinnosti „vyznačit obvod pěstování GM odrůdy ... v terénu rozpoznatelným způsobem“. Z toho vyplývá, že není nutné opatřovat porosty GM plodin cedulemi s nápisem GMO, ani vyznačovat jejich pěstování po obvodu ve směru

**Synergické působení
na další choroby v TM s triazoly, strobiluriny**

**Nepostradatelný
ve sladovnických ječmenech
k ochraně odnoží**

Atlas®

Vítěz nad padlí travním

Další informace na tel. číslech: 602 248 198, 602 275 038, 602 571 763
602 217 197, 602 523 607, 602 523 710

Dow AgroSciences

řádku. Důležité je však vhodným způsobem vyznačit začátek a konec porostu s GM plodinou a dále odlišit oba porosty především ve směru kolmém na řádky.

Uchovávání údajů o pěstování a dalším nakládání s GM plodinou

Poslední povinností stanovenou v novém zákoně o zemědělství je uchovávání údajů o pěstování GM plodiny v podniku nejméně po dobu 5 let. Jedná se o údaje, které identifikují nakládání s příslušnou plodinou od nákupu osiva až po prodej či jiné užití sklizeného produktu. Nejedná se o složité sepisování obsáhlých dokumentací, ale pouze o zachycení především číselných údajů vztahujících se k nakládání s pěstovanou GM plodinou. Tyto údaje by měly být využitelné pro potřeby sledovatelnosti GMO ve výrobním řetězci tak, jak je požadováno závaznou legislativou EU. Konkrétní údaje, které je nutné po stanovenou dobu uchovávat, jsou obsaženy v připravené vyhláské.

Závěr

Výše uvedené povinnosti musí splnit každý, kdo pěstuje (popř. hodlá pěstovat) geneticky modifikovanou plodinu. Pěstitel GM plodin musí umožnit terénním pracovníkům kontrolu dodržování pravidel a zároveň může být sankcionován v případě jejich porušení. Pravidla jsou nastavena tak, že vyžadují ve většině případů spolupráci s okolními zemědělci, čímž by se mělo předcházet konfliktům, které by mohly vzniknout mezi jednotlivými pěstebními systémy při postupné adaptaci geneticky modifikovaných plodin v ČR. Pravidla pro pěstování těchto plodin jsou stanovena v obecné formě v novele zákona o zemědělství a budou postupně v rámci následné vyhlásky doplňována o konkrétní údaje dle jednotlivých plodin tak, jak budou jejich GM odrůdy povolovány v rámci EU. Pro toto pěstební období počítáme pouze s pěstováním GM kukuřice (teoretická možnost se v závěru loňského roku vyskytla také pro odrůdy GM brambor, a proto i brambory jsou obsaženy v připravené vyhláské)

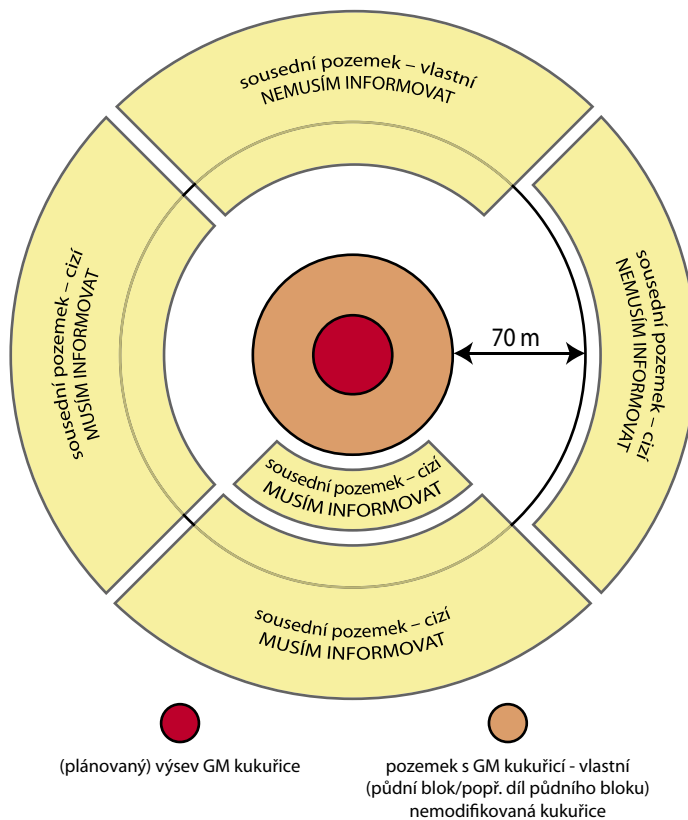

Schéma 1: Informační povinnosti vůči sousednímu pěstiteli

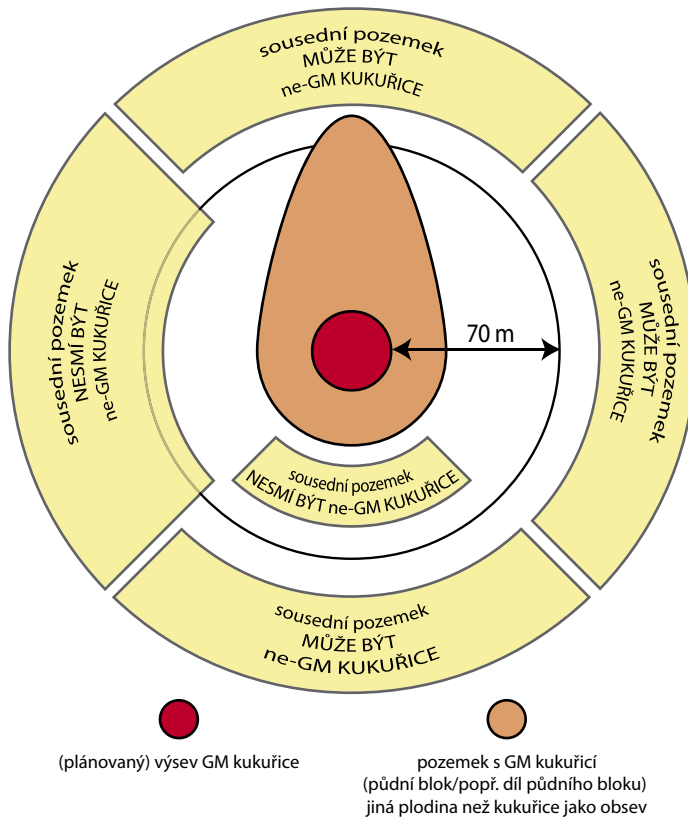

Schéma 2: Dodržení minimální vzdálenosti vůči pozemku s nemodifikovanou (ne-GM) kukuřicí

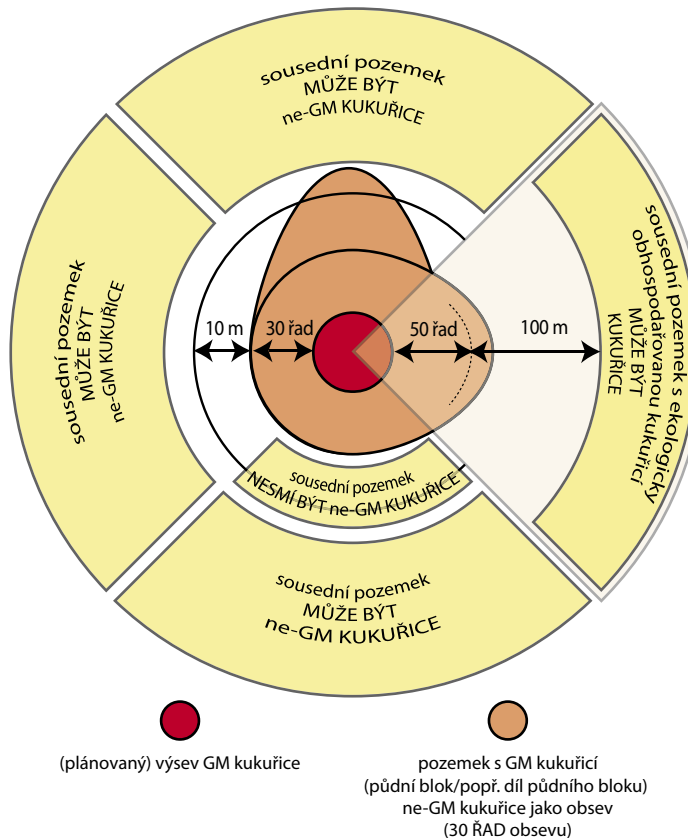

Schéma 3: Redukce minimální vzdálenosti vůči pozemku s nemodifikovanou (ne-GM) nebo ekologicky pěstovanou kukuřicí na základě provedení obsevu GM kukuřice